

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. An licitè possit inferri bellum Infidelibus propter solam infidelitatem,
maximè ex licentia Papa? Et quid, si non permittant in suis Regnis
Prædicatores Fidei? Etn an non possit Papa conflare ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

illatas: & quando aliqui propter iniuriam illatam digni sunt, qui capite pleclantur, non tenetur de iustitia acceptare compensationem aliam, sed exigere potest eam penam non fecus ac quando tuus subditus dignus est morte, etiam potest illum in penam interficere; si ille aliam aequalem, aut etiam maiorem compensationem in bonis externis offerat. Hucvisque Molina, quem etiam sequitur Becanus in 2. 2. c. 25. q. 9. concl. 1. num. 3.

RESOL. XII.

An aliquando licitè possit negari transitus Militum pro bello inferendo alicui Principi? Ex part. 6. tract. 4. Ref. 5.

§. 1. **S**upra diximus esse causam iustam inferendi bellum denegationem eorum, quæ iure gentium omnibus videtur licere; qualis est transitus necessarius per alienas terras: hic enim si absque iusta causa denegatur, præbet sufficientem causam bellandi, ut manifestè probatur in cap. notandum 23. q. 2. Sed difficultas est, an aliquando licitè à Principibus talis transitus denegatur?

2. Et respondeo affirmatiuè: nam in tali casu transeuntes omnem securitatem facere tenentur, aliàs iuste poterit illis transitus denegari: unde sæpè armatis denegatur; quia ferè semper periculum potest timeri: ergo Principes non tenentur talem transitum concedere. Et ita docet Cæstrus Palaus tom. 1. tract. 6. disput. 5. punct. 3. num. 3. & Copinch. disput. 31. de bello, dub. 2. num. 51.

RESOL. XIII.

An si princeps impediatur mercaturam, peregrinationem, navigationem, transitum, &c. per sua Regna Civibus alterius Regni, possint alij Principes iuste contra illum bellum indicere? Et quid, si negetur Exercitii transitus? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 74.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docuit vir doctissimus Franciscus Victoria in relectione de Indis Insularis, part. 2. in princ. & hoc iusto titulo asserit Hispanos potuisse debellare Indos, & eorum regiones possidere. Ratio est, quia iure gentium hæc omnia videntur deberi Verùm adversus hæc sententiam insurgunt communiter Doctores, ut Molina de iust. tom. 1. tract. 2. disputatione 105. §. Ve nobis contrarium, Cæstrus Palaus tom. 1. tract. 6. disputatione 5. punct. 3. num. 4. Coninch. in 2. 2. disputatione 31. dub. 2. numero 52. & Villalobos in sum. tom. 2. tract. 5. diff. 4. numer. 9. vbi sic ait. Una cosa justa pone Victoria y es, que por derecho de las gentes puede uno andar en provincias efranas sin danno de los moradores, negociando en ellas, llevando las cosas que les faltan y comprando de las que tienen abundancia a portar a sus puertos, aporacharse de los rios y pescar en ellos; buscar Margaritas y poder canar en los campos comunes para buscar oro y cosas semejantes, y que si esto quitassen seria justa cosa de la guerra, mas yo soi de parecer contrario, porque estas cosas en tanto son comunes de derecho de las gentes en quanto no se prohiben, mas assi como vn particular adquirere dominio de su heredad, tambien vna Republica le adquirere de las dichas cosas, y por justas cosas

Tom. VII.

podrian prohibirlas à los forasteros no teniendo esfremà o grave necesidad, y assi no podria haver por esto justa cosa de guerra. Sic ille. Igitur nullo iure probari potest tale commercium extero deberi præcipuè cum Princeps causam habere possit denegandi supradicta externis. Item, v. g. cum ius piscandi in fluminibus margaritas, vel in mari corallia sint propria illi populo, cuius sunt illa littora, aut flumina, nulla est causa cur teneatur id cum aliis communicare, aut si id aliquibus committitur, cur teneatur id omnibus communicare, nec enim ex eo quòd aliquibus aliquid gratia impendatur, vilo modo sequitur me teneri id omnibus æqualiter impendere, præsertim cum ille populus sæpè possit habere iustas causas, cur nolit vili externo quidquam ex his concedere, aut cur aliqua concedat aliquibus, & aliis neget.

2. His tamen non obstantibus inuenio nouissimè sententiam Victoria, docere Petrum Lorcam in 2. 2. D. Thom. questione 4. articul. 1. sect. 3. disput. 52. numero 7. vbi sic asserit. Querunt aliqui an sit iusta causa indicendi bellum, si Princeps aliquis negaret negotiationem & mercaturam in portibus, vel ciuitatibus alienæ regionis, peregrinationem, hospitium & rerum usum, quæ iure gentium indigenis & aduenis communia sunt, quales sunt aquæ fluminum, & alia quæ nulli sunt propria, & denique de institutione habitationis, & coloniarum in aliena prouincia? Victoria opinatur, pro his posse iniuriatum bellum si iniuste negetur. Iniuste autem negantur, quando negantur iis, qui absque aliquo nocimento possidentium ea expectant, quoniam hæc omnia iure gentium concessa sunt omnibus, si sint innoxia, neque in aliquo differunt à transitu per alienam Prouinciam. Unde inferit propter hanc causam potuisse Hispanos inferre bellum Barbaris Indiarum. Alij hoc impugnant, sed non sufficientibus argumentis. Existimo igitur hanc causam posse iustificare bellum, an verò ea occurrerit Hispanis, ut iusto titulo potuerint debellare Indos, & eorum regiones possidere, non decerno, est enim quæstio facti, non iuris. Hæc omnia Lorca loco cit. sed præter hanc causam alias etiam habuisse Hispanos debellandi Indos existimo.

3. Nota tamen quòd supradicti Doctores omnes conveniunt, quòd si negetur exercitui transitus, qui absque negantis detrimento exigitur, posse Principem adversus alium Principem bellum mouere, vnde Num. 21. præcepit Dominus, ut filij Israël pugnarent contra Seon, & Og Reges impediennes transitum eorum, & ideo in cap. notandum, 23. questione 2. sic habetur. Notandum quomodo iusta bella gerantur à filiis Israël contra Amorihæos, innoxius enim transitus negabatur, qui iure æquissimo humanæ societati patere debebat. Sic ibi. Sed nota quòd eiusmodi transitus armatis sæpè iuste negatur, nisi præstent sufficientem cautionem, eum fore omnino innoxium, ut nouissimè aduertit Coninch. loco citato.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in alio §. eius.

RESOL. XIV.

An licitè possit inferri bellum infidelibus propter solam infidelitatem, maxime ex licentia Papa?

Et quid, si non permittant in suis Regnis Prædicatores Fidei?

Et an non possit Papa conflare Exercitium ex Clericis, Ecclesiasticis viris ad compescendum

K x 3 dum

quam Infidelem, nisi alia timerentur in Ecclesia damna?

Et an potestas impetendi Principem Infidelem, sit penes Reges, & Regna, vel penes Papam tantum?

Et an possint Ecclesia, & Principes Christiani mittere Prædicatores cum Exercitu ad prædicandum Infidelibus? Ex p. 6. tr. 4. Ref. 15.

1. Pro affirmatiua sententia pugnat mordicus Hostiensis in cap. quod super, de voto, & pro negativa Innocentius etiam in dicta cap. & Solorzanos de Indiarum iure lib. 2. cap. 11. num. 1. putat utramque sententiam problematice sustineri posse; & ideo ipse sibi respondet ad omnia argumenta, & Marta de iuris, part. 1. cap. 24. asserit, Scriptores Christianos non debere sententiam Ostiensis veneno afficere. Vide etiam Petrum Malfertium apud Mandellum lib. 4. consil. 769.

2. Ego verò negatiuæ sententiæ adhareo. Dico igitur. Ob solam infidelitatem non posse aliquem bellum indicere infidelibus; neque eos priuare dominio bonorum suorum. Vide Molinam tom. 1. disp. 105. & 106. Coninch. disp. 31. de bello dub. 2. num. 54. Castrum Palaum tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 3. n. 7. & alios.

3. Notandum est tamen; quòd licet hæc opinio sit amplectenda; illa non obstat Ecclesia habet ius ad arma mouenda in infideles, si vi & armis iter occludant Prædicatores fidei.

4. Dico igitur primò. Infideles non permitentes in suis Regnis Prædicatores fidei, posse iuste ab Ecclesia debellari. Vide Fagund. in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 33. n. 20.

5. Dico secundò. Non posse Papam conflare exercitum ex Clericis, & Ecclesiasticis viris ad compellendum infidelem; nisi alias timerentur in Ecclesia damna; sed hoc munus esse seculari Principi mandandum: quia est alienum institutum à Clerico & Religioso arma mouere.

6. Dico tertio. Potestatem impetendi Principem infidelem non esse penes Reges aut Reges, sed penes Papam. Potest quidem Rex, dum Pontificem consulat cogere Paganum, ne Regno Prædicatores interdicit, sicut quilibet potest innocentem tueri. In quo sensu Aragonem accipio art. 8. dub. 3. Corollario 1. & 3. At verò regni inuestitura, & ius ad illud suo adiungendum, aut alicui donandum; non est nisi penes Pontificem Romanum; quod crudite probat Pater Suarez disp. 18. sect. 1. n. 7. Probatur primò exemplo Regum atque Pontificum: Castellanus & Lusitanus præfingente limites Alexandro VII. partiti sunt Indorum oppugnationem; idque constat ex historiis antiquioribus. Vide Fagundez ubi supra.

7. Probatur secundò à priori: quia nullibi Regis est ius directè aut indirectè in aliorum regna; directè: res est clara; sunt enim plerique infideles verè domini suorum Regnorum; neque indirectè, quia hoc ius oritur indirectè ex iure directo prædicandi Euangelium, sed hoc ius non est Regi seculari: ergo nec ius indirectum spectat ad eum.

8. Probatur tertio, Quia in ea esset occasio Principes fideles turbandi; multi enim specie religionis impetent infidelium Prouincias, & contendent de illarum oppugnatione, & in Ecclesiæ filios verterentur, arma, quæ essent mouenda in hostes. Item vicinus infidelium sibi timeret, ne fidelis Princeps potentior infideli propè accederet ad suas Prouincias, eaq; inuaderet. Quapropter oportuit, vt ad vnum caput hæc iura disponenda reuocarentur. Et hæc omnia docet Hurt. de Mend. volum. 1. disp. 75. sect. 1. §. 3. per modum 43.

9. Qui etiam postea in §. 15. docet, non posse Prædicatores mittere cum exercitu ad prædicandum: nec eo titulo posse Principes fideles erigere munitiones in Prouinciis infidelium, sed expectandum est, qua ratione ipsi Prædicatores excipiant. Et rationem adducit. Quia Euangelium non alia ratione est prædicandum, quam à Christo præceptum est: sed hæc ratio prædicandi est contra rationem à Christo præceptam: ergo, &c. Minor probatur ex cap. 1. Matthei. Vbi Christus mittens Apostolos ad prædicandum, eos mittit non solum exarmatos præsidio militum, sed etiam inermes, non imperatoria ratione minitantes populis ferum & ignem; sed agnorum more inter lupos, quorum vngues non femel essent experturi. Nec verò illa præcepta fuerunt de missione prima in Paganos, Israeliticos; sed etiam de secunda in orbem, vt contra Hæreticos, & nonnullos parum consideratos Catholicos, docet ex S. Ambrosio, Augustino, Hieronymo, & aliis Pater Melchior obferuat in Matth. cap. 10. v. 9. Præfatum. Ecce ego mitto vos, sicut agnos in medio luperum, accipienda sunt aut solùm, aut possimum de secunda missione: quia Apostoli in ea prima missione non lupos experti; sed amicos conciuces: à quibus discessere gloriantes: nec tunc traditi sunt à parentibus, nec damnati à Regibus.

10. Sed, vt verum fatear contra Hortadum, placet mihi affirmatiua sententia P. Suarez de christianis disputat. 18. section. 1. num. 8. Solorzani de Indiarum iure lib. 2. cap. 18. num. 11. & sequent. & aliorum penes ipsum asserentium posse hostie Principes Christianos ad conuertendos Barbaros mittere Prædicatores cum sufficienti exercitu, non vt bellum inferant, sed vt Prædicatores securi incendant, turresque & arces munitas in terminis Prouinciarum infidelium construere, vt facilius & securius aditus, & carnis delibus pateat: dummodò tamen prius tales infideles blandè & pacifice de audienda & recipienda prædicatione mouerunt. Quod si tenuerint, an debellari possint paulò * infra videbimus.

RESOL. XV.

An licitum sit inferre bellum Infidelibus committentibus Idololatriam, & violentiam iura naturalem, maxime si accedat auctoritas Summi Pontificis? Ex p. 6. tr. 4. Ref. 16.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Castrum Palaum tom. 2. tractat. 6. disp. 5. punct. 3. num. 7. qui citat Bonacinam, Molinam, Valentiam, Coninch. & Suarez, quibus adde Villalobos in summ. tom. 2. tract. 5. difficult. 4. n. 14. vbi sic ait. La verdad es que estos pecados non son causa bastante para dar guerra justa. El fundamento es, que para castigar no ha de ser superior suyo el que le castiga. o a de haer recuendo agrauio del que en tal caso es juez suyo, no ha de ser superior, y ninguna de estas razones se halla a qui y assi como el Rey de España no tiene a su cruera el castigar semejantes delitos en las naciones, que no le estan sujetas, lo mismo se ha de dezir a qui. Yo es, si el lugar del Deuteronomio citado: porque alli temieron los hijos de Israel especial y expreso mandado de Dios, que es Señor universal de todo, y quiso castigar aquellas gentes por sus delitos: lo qual no pueden hazer los Principes, sino es que sean sus subditos. Et ita hanc sententiam præter Doctores citatos tenet Caietanus in 2. 2. q. 66. art. 8. & Banez etiam in 2. 2. q. 10. art. 10. Turrianus tom. 1. in 2. 2. disp. 32. dub. 2. Sotus in 4. dist. 5. q. 1. art. 10. & alij.

2. Sed non defunt Doctores affirmatiua sententia adherentes.